

Reykjavík, 28. september 2026
Tilvísun: 202609070 / 0.1.5

Efni: Áform um frumvarp til laga um hafeldi

Vísað er til áformaskjals um frumvarp til laga um hafeldi sem birt hefur verið í samráðsgátt stjórnvalda, sbr. mál nr. S-168/2026.

Húsnæðis-, mannvirkja- og skipulagsstofnun (hér eftir nefnd HMS) hefur kynnt sér efni áformaskjalsins og vill koma eftirfarandi ábendingum á framfæri:

Í áformaskjalinu kemur m.a. fram að hafeldi sé grein sem enn er á hugmyndastigi hér á landi en aukinn áhugi hafi verið á slíkri starfsemi síðastliðin ár. Til að komast að því hvort og hvar hafeldi sé vænlegt í íslenskri lögsögu þurfi að ráðast í fjölmargar og ítarlegar rannsóknir. Sníða þurfi ramma um þær rannsóknir og leyfisveitingaferlið en miklu skiptir að fyrirsjáanleiki og skýr löggjöf sé fyrir hendi til að styðja við fyrstu skref greinarinnar.

Í kafla F í áformaskjalinu, sem fjallar um samráð, er upptalning á helstu hagsmunaaðilum. Þar er ekki minnst á HMS.

HMS bendir á að fjallað er um hlutverk stofnunarinnar í 4. gr. laga nr. 88/2018 um skipulag haf- og strandsvæða. Samkvæmt 3. mgr. greinarinnar hefur hún eftirlit með framkvæmd laganna og reglugerða sem settar eru samkvæmt þeim. Hún er svæðisráðum til ráðgjafar og annast gerð strandsvæðisskipulags í þeirra umboði og þá málsmeðferð sem kveðið er á um í lögum þessum auk þess sem hún fylgist með þróun í starfsemi og öðrum athöfnum sem hafa áhrif á skipulagsmál á haf- og strandsvæðum. Þá gerir stofnunin tillögu að stefnu um skipulag haf- og strandsvæða sem hluta af landsskipulagsstefnu.

Í 9. gr. laga nr. 88/2018 er fjallað um stefnu um skipulag haf- og strandsvæða. Í 1. mgr. segir að í slíkri stefnu sé lagður grundvöllur fyrir gerð strandsvæðisskipulags varðandi orkuvinnslu á hafi, mannvirkjagerð, eldi eða ræktun nytjastofna, efnistöku, haugsetningu, verndarsvæði, vatnsvernd, umferð og samgöngur, náttúruvá, útivist, ferðaþjónusta o.fl., í samræmi við markmið laganna. Þar skuli mælt fyrir um á hvaða afmörkuðum svæðum gera skuli strandsvæðisskipulag og hvaða strandsvæðisskipulag skuli endurskoðað. Við slíka ákvörðun skuli hafa forgang þau svæði þar sem talið er brýnt að samþætta ólíka nýtingu og verndarsjónarmið.

Samkvæmt 2. mgr. 9. gr. laganna skal ofangreind stefna um skipulag haf- og strandsvæða vera hluti af landsskipulagsstefnu samkvæmt skipulagslögum. Þar skal ávallt vera uppfærð stefna um skipulagsmál á haf- og strandsvæðum.

Í 10. gr. laga nr. 88/2018 er fjallað um strandsvæðisskipulagið og vísast til ákvæða 1. og 2. mgr. greinarinnar.

HMS tekur fram að Alþingi samþykkti þingsályktun um landsskipulagsstefnu fyrir árin 2024-2038, ásamt fimm ára aðgerðaáætlun fyrir árin 2024-2028, þann 16. maí 2024, sbr.

mál nr. 16/154. Áhersla C.5 í stefnunni, sem er hluti af markmiðinu um samkeppnishæft atvinnulíf, felur í sér að skipulag haf- og strandsvæða skapi grundvöll fyrir fjölbreytta nýtingu jafnframt því sem viðhaldið verði mikilvægum auðlindum hafsvæða við Ísland og tekið tillit til öryggis sjófarenda. Til grundvallar skipulagsgerð á haf- og strandsvæðum verði lögð gögn um nýtingu haf- og strandsvæða, þ.m.t. um veiðar, staðbundna nýtingu, svo sem eldi og ræktun nytjastofna og efnistöku, ásamt gögnum um siglingar og siglingamerki, veitumannvirki og ferðapjónustu.

Í V. kafla landsskipulagsstefnunnar er að finna aðgerðaáætlun. Samkvæmt aðgerðum nr. 8 og 9 er fyrirhugað að gera strandsvæðisskipulag fyrir Eyjafjörð og Skjálfandaflóa. Aðgerð nr. 10 snýst um að forgangsraða skipulagi strandsvæða. Unnin verði greining á því hvaða svæði skuli hafa forgang við gerð strandsvæðisskipulags. Aðgerð nr. 11 varðar stjórnsýslu á hafsvæðum utan strandsvæða. Aðgerðin lýtur að því að greint verði hver beri ábyrgð á mismunandi ákvörðunum um nýtingu eða vernd hafsvæða utan strandsvæða, eins og þau eru skilgreind í lögum um skipulag haf- og strandsvæða, og hvernig ferli ákvarðanatöku sé uppbygggt. Á grunni greiningar verði gerð tillaga að skivirku ferli við töku ákvarðana sem tryggir aðkomu þeirra stjórnvalda og hagsmunaaðila sem fara með ólík málefni nýtingar og verndar á hafsvæðum. Undir liðnum „Tengingar við aðrar stefnur og áætlanir“ varðandi aðgerð nr. 11 er m.a. nefnd uppbygging og umgjörð lagareldis: Stefna til ársins 2040.

Með vísan til framangreinds leggur HMS því til að stofnunin verði tilgreind sem hagsmunaaðili í F-lið áformaskjalsins.

Ottó Björgvin Óskarsson

lögfræðingur skipulags- og umhverfismatssviðs HMS

Húsnæði
Mannvirki
Skipulag

Ottó Björgvin Óskarsson

Ottó Björgvin Óskarsson
Lögfræðingur
Stjóð skipulags og umhverfismats

Undirritað með OneSign